

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Els camells de Giotto

És segur que Giotto, quan va pintar aquella bellíssima adoració dels Reis Mags a la Cappella dels Scrovegni, no havia vist mai un camell. Com escriu Roberto Longhi, Giotto és el pintor de l'espai i de la forma, el primer que cerca dotar les seues obres de versemblança. En contrast amb Cimabue i Duccio, on la presència de l'art bizantí encara és aclaparadora, Giotto obre els ulls a la natura, i intenta –gosa– retratar les coses tal com les veu: serà el primer a incorporar en un paisatge unes plantes, com s'esdevé en *El somni de sant Joaquim*, on aquelles “primeres plantes” semblen estar flotant sobre les pedres blanques de la muntanya, igual com s'esdevé amb l'àngel diví que sura en el cel líquid blavíssim. El pintor d'Assís no sols serà el primer a representar un corder del natural, com ens narra Vasari, sinó el primer que pintarà un corder menjant-se una planta: és a dir, un corder dotat de la més autèntica naturalesa.

I ja dic que Giotto mai no havia vist un camell. Gentile da Fabriano, en aquella preciosa *Adoració dels Mags* que es conserva als Uffizi, pinta uns Reis sobre cavalls, igual que Benozzo Gozzoli, als Medici-Ricardi, o fra Angelico en la seua taula que es conserva a Washington, o Ghirlandaio en la seua adoració per a l'Ospedale degli Innocenti. En realitat, ara que hi pense, descobreisc, amb una miqueta de sorpresa, que ningú no ha pintat els Reis Mags sobre camells! Fins i tot Sassetta, en la seua *Jornada dels Mags*, al Metropolitan, representa uns Reis amb cavalls per les hòrrides arenes del desert... Convindreu que, en aquests dies nadalencs, el descobriment paga la pena. Doncs és ben sabut que els Reis Mags s'acostaren des d'Orient a Betlem amb camells...

Per tot això, contemple amb estima aquell fresc de Giotto a la Cappella degli Scrovegni de Pàdua. És una escena dotada de vida i moviment: mentre el Rei Melcior besa els peus del Nen, els altres dos Reis contemplen l'escena amb continguda emoció. Un ajudant, en canvi, mira cap a un dels camells, que en aquell moment no ha pogut resistir la tensió de l'escena i ha trencat l'ambient gebrat amb un renill fabulós. És un camell amb unes orelles prodigioses, i amb unes potes dotades d'unues peülles equines inconfusibles! És evident que Giotto no sabia que els camells tenen les orelles petites i ben peludes (per tal d'evitar que els entre sorra durant les tempestes), i que no tenen peülles sinó uns coixinets de teixit esponjós entre els dits, que els resulta molt més útil per caminar per les inconsistents arenes dels desert. Per això deia que Giotto no havia vist mai un camell i que el va pintar com bonament va imaginar... I va realitzar, en fi, aquells camells adorables, irrepetibles en la història de l'art.